ROK IX. KWIECIEŃ—CZERWIEC 1930. NR. 2.

PRZEGLĄD WYDAWNICTW

KWARTALNIK WYDAWNICTW WŁASNYCH

S. A. KSIĄŻNICA-ATLAS T. N. S. W.

NASZE NOWE WYDAWNICTWA SZKOLNE.

Ponieważ pod koniec roku szkolnego ustala się podręczniki na rok następny, a szkoły w związku z tem zwracają się do nas wielokrotnie z zapytaniami w sprawie nowych wydawnictw, zwłaszcza tam, gdzie idzie o wydawnictwa ciągłe, wydawane przez jednego i tego samego autora dla kilku klas, zestawiamy poniżej te nowości wydawnicze, które ukażą się przed nowym rokiem szkolnym.

Religja

Ks. dr. J. Ciemniewski: **Etyka katolicka.** Podręcznik dla szkół średnich. — Celem, przyświecającym autorowi przy opracowywaniu niniejszego podręcznika, była chęć stworzenia takiej książki, którаby, odpowiadając w zupełności wymaganiom dydaktyki i teologji moralnej, mogła służyć młodzieży jako przewodnik duchowy dla urabiania chrarakteru i wychowania w cnotach obywatelskich.

Zdajemy sobie wszyscy dobrze sprawę z upadku moralności i braku charakterów, nietylko u nas, ale i w całej Europie.

Źródłem tych niedomagań jest w zakresie nauki szkolnej przedewszystkiem intelektualizm moralny, sprowadzający całą działalność moralisty do wpływania na rozum ucznia, z pominięciem czynników pożądawczych, a przedewszystkiem woli, która jest tu przecież czynnikiem decydującym. W tej jednostronnej metodzie na pierwszy plan występuje nauka prawa i kazuistyka, a po macoszemu traktowane jest dobro, cnota i doskonałość chrześcijańska. Nic dziwnego, że w takich warunkach zagadnienie wychowawcze schodzi na plan drugi, jeżeli nie ostatni.

Aby oddziaływać skutecznie na wolę człowieka, należy przedewszystkiem ustalić jej zasadniczy kierunek przez jasne i należyte określenie ostatecznego celu człowieka. Bez stanowczej odpowiedzi na pytanie, na co człowiek żyje na świecie, nie można urobić jego woli i wykształcić charakteru.

Zbyt pobieżne traktowanie tej kwestji, a, co gorsza, pomijanie zupełne związku jej z wywodami i wskazaniami etycznemi, które wskutek tego wiszą niejako w powietrzu i tracą swój wpływ na wolę człowieka, to zasadniczy błąd nauczania, któremu się musi zapobiec.

Autor poświęca aż cztery lekcje nauce o celu ostatecznym człowieka, bada wrodzone dążenia rozumu, woli i serca człowieka i na tej podstawie

dochodzi do wniosku, że celem ostatecznym człowieka jest Bóg, dobro najwyższe i najdoskonalsze.

Warunkiem, niezbędnym do osiągnięcia tego celu — poza poznaniem Boga — jest dobra wola, którą autor szerzej omawia i wyjaśnia jej znaczenie. Tu ujawnia się już oryginalność metody autora i doniosłość jej pod względem wychowawczym, od wyrobienia bowiem w sobie dobrej woli rozpoczyna się kształcenie charakteru. Autor określa bliżej kierunek naszej woli i wykazuje, jak ją należy kształcić, co stanowi punkt kapitalny jego dowodzenia.

Dalszą zaletą podręcznika jest to, że autor wszystkie następne pouczenia i wywody nawiązuje do założenia o celu ostatecznym człowieka, który stanowi tu niejako fundament całej duchowej budowy życia ludzkiego. Podane zasady etyczne wiążą się między sobą i stanowią prawdy żywe, związane z losami i przeznaczeniem człowieka.

Dobrem nazywa autor to, czego wszyscy pragną, i co odpowiada naturze ludzkiej, dobro najwyższe przeto zaspokoić powinno pragnienia serc ludzkich.

Moralność polega na należytem ustosunkowaniu się człowieka do Boga i do bliźnich, postępowanie nasze przeto wtedy jest moralne, kiedy zgadza się z zasadami Boskiej mądrości. Wymaga to od nas ciągłej pracy nad sobą i dążenia do doskonałości, co — jak widzimy — znacznie przekracza granice werbalizmu moralnego.

Potrzebę prawa objawionego i łaski wyprowadza autor z powołania człowieka do celu nadprzyrodzonego, t. j. do zjednoczenia się z Bogiem w niebie, czego nie możemy osiągnąć bez uprzedniego zjednoczenia się z Nim za życia przez łaskę — mamy tu więc silną pobudkę do życia nadprzyrodzonego.

Niezwykle ważną dla wychowania jest nauka o kształceniu sumienia, którą autor rozwija również w związku z celem ostatecznym człowieka, dochodząc do wniosku, że najważniejszą rzeczą jest posłuszeństwo prawu Bożemu i dążenia do Boga przez zwalczanie w sobie niskich, zmysłowych popędów. Stąd powstaje potrzeba walki wewnętrznej i umartwienia, o czem autor mówi w osobnej lekcji, podając w niej główniejsze zasady ascetyki chrześcijańskiej.

Zkolei następują dwie lekcje o cnotach Boskich i ludzkich i zależności jednych od drugich, w których autor omawia szeroko znaczenie cnót dla kultury moralnej i w związku z niemi podaje określenie charakteru.

Na tem kończy etykę ogólną.

W części szczegółowej autor na tle obowiązków względem Boga, siebie samego, bliźnich, rodziny i społeczeństwa rozwija stopniowo wszystkie cnoty Boskie i ludzkie, potrzebne do wyrobienia w sobie silnego i szlachetnego charakteru.

Wskazania te mają wszędzie zastosowanie praktyczne. Boga czci należycie ten, kto żyje wedle zasad wiary. Miłość Boga polega na szukaniu woli Bożej i pełnieniu przykazań, do czego potrzeba samozaparcia i naśladowania Chrystusa. Obowiązkiem człowieka względem siebie jest dążenie do doskonałości, co osiąga się przez miłość i praktykę cnót kardynalnych.

Przy obowiązkach względem bliźniego autor kładzie nacisk na sprawiedliwość społeczną. Jednostka winna podporządkować się dobru powszech-

nemu; na tem polega uspołecznienie człowieka. Zasługuje to na szczególną uwagę, gdyż autor myśl tę rozwija konsekwentnie, zwalczając indywidualizm etyczny, stanowiący drugie źródło dzisiejszych niedomagań etycznych.

Indywidualizm etyczny za punkt wyjścia bierze jednostkę, uważając ją za więcej wartościową, niż rodzina i społeczność. Początek swój zawdzięcza on reformacji i rewolucji francuskiej, koryfeuszami jego byli M. Luter, J. Locke i J. J. Rousseau, których wpływ spowodował zapoznanie czynników społecznych u pisarzy i moralistów dziewiętnastego wieku. Stąd wyrósł liberalizm i oportunizm, a wkońcu socjalizm.

Autor zwalcza te zasady, wykazując niezgodność ich z nauką Chrystusa, która jest nawskroś etyką społeczną, opartą na miłości i sprawiedliwości powszechnej. Z zapoznania etyki Chrystusowej powstała kwestja socjalna, której rozwiązanie podał Leon XIII w encyklice *Rerum novarum*. Autor, mówiąc o prawie własności i obowiązkach stąd płynących, podaje zatracone dziś poglądy chrześcijańskie na pracę, płacę i obowiązki, wynikające z posiadania własności, uwzględniając przytem nasze stosunki.

Na szczególną uwagę zasługują rozdziały o obowiązkach względem rodziny, państwa i narodu, gdyż autor uwzględnił najnowsze prądy i poglądy społeczne, przystosowując się umiejętnie do młodocianych umysłów.

Autor zna dobrze psychikę młodzieży, trafnie analizuje procesy psychiczne, daje też dużo mądrych wskazówek życiowych i liczne zastosowania praktyczne.

W lekcji o stosunku państwa do kościoła autor wykłada naukę, zawartą w encyklikach Leona XIII, o powstawaniu, znaczeniu i zakresie władzy świeckiej, o jej stosunku do kościoła i obowiązkach względem narodu i religji, co uważamy za bardzo potrzebne wobec mocarstwowego znaczenia państwa polskiego.

Poruszone zostały więc wszystkie kwestje, związane z życiem dzisiejszem Polaka, w oświetleniu wiedzy i nauki kościoła, celem ugruntowania w nim miłości Boga i Ojczyzny i wyrobienia charakteru.

Język łaciński

T. Sinko: **Gramatyka łacińska.** Wyd. III. — Korzystając z uwag, jakie nad drugiem wydaniem tego podręcznika poczynił szereg poważnych filologów, i licząc się ze zdobyczami kilku najnowszych podręczników i prac niemieckich, poczynił autor następujące zmiany. Opuścił systematyczne zestawienie najważniejszych objawów fonetycznych i wywód o prawach głosowych w §§ 14—34, pozostawiając wzmianki o nich tam, gdzie się w toku nauki nastręczają po raz pierwszy i odwołując się na nie przy powtarzaniu się tych samych zjawisk. W ten sposób uczeń przygodnie poznaje łacińskie przykłady na zjawiska, w których istotę wnika przy nauce gramatyki polskiej. Usunął następnie całą naukę o semazjologji w §§ 327—337, bo w najnowszych przedstawieniach tej nauki przez Francuzów i Niemców zadania jej i metody oparte zostały na zupełnie nowych podstawach, które nie weszły jeszcze do podręczników gramatyki polskiej, a więc nie mogły być uwzględnione w łacińskiej. Z innych opuszczeń należy wymienić §§ 462—467 o osobliwościach w użyciu przymiotników, które przeniesiono

do odpowiednich ustępów, dających sposobność do ich zaznaczenia, § 66 z zestawieniem zakończeń tematów spółgłoskowych deklinacji trzeciej, § 125 o pochodzeniu liczebników, § 158 z zestawieniem propozycji nierozłącznych, § 280 o przyimkach, łączących się z ablativem w różnem znaczeniu, i kilkadziesiąt drobniejszych.

Niektóre paragrafy uzupełnione zostały natomiast dodatkami, wynikłemi częścią z konieczności uwzględnienia pewnych ważnych szczegółów z partyj opuszczonych, częścią zaś dążeniem do uprzystępnienia zbyt lapidarnych określeń wydania poprzedniego. Z innych zmian należy podnieść zmiany typograficzne, ułatwiające orjentację wśród materjału zasadniczego i przygodnego, oraz bogate pomnożenie skorowidza materjału.

Ogólnie ujmując, trzecie wydanie niniejszej gramatyki różni się od drugiego przez to że jest krótsze, przejrzystsze i lepiej uczłonowane, a więc lepsze i praktyczniejsze.

T. Livius: **Najście Hannibala na Italję.** Dzieje rzymskie. Ks. XXI. Opr. T. Zieliński. — Nowa publikacja znakomitego filologa wprowadza do polskiej literatury pedagogicznej dzieło historyka rzymskiego w szacie, podobnej do opublikowanej przed dwoma laty mowy sądowej M. Tulliusa Cicerona przeciw Werresowi. Przy opracowaniu tego pomnika wymowy łacińskiej kierował się wydawca zasadą, że mowy świetnego oratora rzymskiego należy czytać jako mowy, a nie jako teksty do ćwiczeń językowych. Podobnie przy lekturze dzieła historycznego nie wolno nam zapominać o celu i genezie danego zabytku piśmiennictwa, oraz o cechach ogólnych tego gatunku literackiego. Wprowadza nas zatem do pracowni historyka rzymskiego, tłumaczy ówczesną metodę badań, wyjaśnia wzajemne wpływy lub odrębność szeregu historyków, oraz ocenia wartość ich pracy. Życie społeczeństwa rzymskiego w przełomowej dobie drugiej wojny punickiej odbudowuje przed nami tak we wstępach, jak również w komentarzu. Obraz chwili dziejowej występuje w jasnych i dobitnych rysach. Zespół tych wiadomości, w połączeniu z nadwyraz cennemi a zwięzłemi uwagami z dziedziny stylu historyków i retoryki antycznej, pozwala nauczycielowi na należytą interpretację opracowanego tekstu, uczniowi zaś umożliwia zrozumienie pojęć, poglądów i skali uczuć, górujących w psychice społeczeństwa rzymskiego i kartagińskiego w momencie walki, która zdecydowała o dalszym toku dziejów Italji.

Język francuski

J. Cieśliński: **Lectures sur la civilisation française.** Cz. II. — Nie są to wypisy literackie, lecz zbiór czytanek, mający na celu zaznajomienie młodzieży klasy VIII gimnazjalnej z kulturą Francji XIX i XX wieku, zarówno umysłową jak i materjalną.

Dzięki odpowiednio dobranym ustępom z różnych dziedzin piśmiennictwa i reprodukcjom sztuki plastycznej widzimy Francję rewolucyjną, Francję napoleońską i Francję romantyczną z epoki pozytywizmu, rozrastającą się i bogacącą, wierzącą jak w świętość w naukę. Widzimy ją następnie, jak, zwątpiwszy w wszechmoc nauki, szuka innych dróg, zapoznanych przez poprzednie pokolenie, a pogłębiających jej ducha. Poznajemy Francję przedwojenną, próbującą wytworzyć swój stosunek do życia. Podziwiamy ją, gdy bohatersko z zaparciem się siebie walczy z wrogiem, by, zwyciężywszy go, wrócić znowu do pracy, do twórczości, do życia. Obawiając się przełado-

wania podręcznika suchemi faktami lub teoretycznemi rozważaniami, poświęca autor stosunkowo dużo miejsca ustępom z literatury pięknej, gdyż w niej, jak w zwierciadle, wszystkie prądy i kierunki znajdują swe odbicie w formie przystępnej, zajmującej i zrozumiałej dla młodzieży. To też, wybierając tego, a nie innego pisarza, czy poetę, czyni to nie zawsze dlatego, iż przedstawia on największe walory z punktu widzenia czysto literackiego, lecz że, jako pewien typ umysłowości, najlepiej charakteryzuje daną epokę, lub też dlatego, że porusza w swych dziełach jakieś zagadnienie, znamienne dla kultury francuskiej.

Prócz literatury uwzględnia autor również i malarstwo, w którem Francja przodowała, będąc dla XIX wieku tem, czem Włochy dla odrodzenia.

Z faktów politycznych książka porusza tylko te, które rzeczywiście zaważyły na rozwoju kultury Francji, a więc wielką rewolucję, Napoleona, rok 1848 i wielką wojnę.

Kulturze materjalnej i społecznej udziela więcej miejsca przy pisarzach z drugiej połowy XIX wieku, gdyż dopiero w tym okresie hasło *Enrichissez-vous* zostaje w całej pełni wprowadzone w czyn.

Autor dążył do tego, aby wszystkie zagadnienia literackie, społeczne i polityczne zazębiały się w tej książce jedne o drugie, wzajemnie się uzupełniając, czy to idzie o teksty pisarzy francuskich, czy też o własne notatki autora, i aby, wraz z sylwetkami wielkich pisarzy i poetów, dały, o ile na to rozmiar książki pozwalał, dokładny obraz Francji, zmieniającej swe oblicze na skutek swych przeżyć wewnętrznych, walk i prac.

Tekst objaśniają ilustracje, odznaczające się świetnym doborem.

Język niemiecki

J. Jakóbiec i *St. Leonhard:* **Schule und Haus.** Podręcznik niemiecki dla V oddziału szkoły powszechnej i I kl. gimnazjalnej. Rozszerzone wydanie dziewiąte Pierwszej książki do nauki języka niemieckiego. Opracował J. Jakóbiec. — Nowe opracowanie podręcznika dla klas, wymienionych w nagłówku, wydziela z poprzedniego wydania tylko dom i szkołę, biorąc pod szczególną uwagę osoby i przedmioty w szkole, niektóre momenty nauczania, rodzinę, ciało ludzkie, ubranie, pożywienie i mieszkanie. Istniejące już ustępy treści opisowej rozszerzono przez rozmówki, gry i zabawy towarzyskie, odpowiednie ćwiczenia fonetyczne na podstawie poznanego materjału wyrazowego, nadto dodano odpowiednie do treści pieśni z nutami. Rozprószony w podręczniku elementarny materjał gramatyczny ujęto i zestawiono w jedną całość, co ułatwi syntetyzujące powtarzanie poznanej okolicznościowo treści. Strona zewnętrzna doznała dalszych ulepszeń technicznych. Materjał ilustracyjny wymieniono na nowy, treściowo ten sam, jednak lepiej przystosowany do bezpośredniego nauczania. Druk tłusty znalazł zastosowanie dla uwydatnienia wszystkich nowych zjawisk.

Metoda bezpośrednia została w całości zachowana, a gdzie to było możliwe, jeszcze lepiej uwydatniona, w ćwiczeniach i rozmówkach zwrócono baczniejszą uwagę na aktywność ucznia.

Materjał leksykalny, w stosunku do dawniejszych wymagań, został więc znacznie skrócony, ale rozszerzono zakres ćwiczeń, co powinno w wysokim stopniu wyrobić wprawę i biegłość mówienia w zakresie stosunków najbliższego otoczenia.

Matematyka

St. Banach, W. Sierpiński i *W. Stożek:* **Arytmetyka i geometrja dla klasy II szkół średnich.** — Podręcznik ten, stanowiący dalszy ciąg podręcznika dla kl. I tychże autorów, nabytego na naszą własność, przystosowany jest w zupełności do programu Min. W. R. i O. P. i zawiera w swej części arytmetycznej naukę o ułamkach i liczbach dziesiętnych, część zaś geometryczna traktuje o symetrji i obliczaniu powierzchni figur płaskich i niektórych brył. Autorzy posługują się tu i ówdzie heurezą, naogół jednak sami unaoczniają podawane wiadomości, ilustrując je na starannie dobranych przykładach. Wielki przytem nacisk położyli autorowie na prostotę tych przykładów, uważając słusznie, że tylko proste przykłady posiadają wielką siłę przekonywującą.

Przy możliwie wszechstronnem oświetleniu każdej kwestji, starali się autorowie uniknąć drobiazgowości; podają oni te tylko wiadomości, które uczeń naprawdę może w praktyce spożytkować i wskutek tego lepiej zrozumieć i zapamiętać. Ustępy, omawiajace poszczególne kwestje, są krótkie, a do każdego z nich jest dodany odpowiedni zbiór zadań, które mają głównie na celu ugruntowanie u ucznia nabytych w danym ustępie wiadomości.

Styl książki jest jasny, zwięzły i poprawny.

Geografja

St. Pawłowski: **Geografja krajów pozaeuropejskich i Europy.** Dla VI kl. szkół powszechnych i niższych klas gimnazjum. — Geografja niniejsza jest całkiem nowem opracowaniem. Obejmuje geografję krajów pozaeuropejskich i europejskich. Według najnowszych planów i programów geografji tych krajów uczy się w VI oddziale szkoły powszechnej, a równocześnie narazie w klasie III szkoły średniej, a w najbliższej przyszłości, po przeprowadzeniu ujednostajnienia planów nauczania w szkole powszechnej i w niższych klasach szkoły średniej, będzie się uczyło w klasie II gimnazjalnej. Książeczka jest tedy przeznaczona dla ucznia w wieku od 12 do 13 lat. Ponieważ przygotowanie owego ucznia w zakresie geografji krajów poza Polską było minimalne, przeto nic dziwnego, że, zgodnie zresztą z duchem planów, traktuje się tu przedmiot w sposób elementarny, odpowiadający niższemu stopniowi nauczania geografji.

Autor wyszedł przy układaniu książeczki z założenia, iż uczeń w tym wieku winien posiąść jak najogólniejszy obraz krajów ziemi. Winno mu się także zwrócić uwagę na te zjawiska, które uchodzą powszechnie w geografji za najważniejsze.

W myśl owego założenia, a przy zastosowaniu najnowszych poglądów na geografję, autor daje naprzód ogólny rzut oka na geografję poszczególnych kontynentów, a następnie dopiero opisuje krajobrazy, z których się kontynent składa. Krajobrazy są pojmowane jako pełne, geograficzne, a nie tylko jako krajobrazy geograficzno-fizyczne. Sposób opisywania krajów przy pomocy ich krajobrazów został w całej pełni przeprowadzony już w Geografji Europy i Geografji Polski tegoż autora. Sposób ten, jako jedynie wskazany z punktu widzenia nauki, a nawet praktyki szkolnej, spotkał się z uznaniem sfer nauczycielskich.

Ze znajomości krajobrazów wynikają wszystkie inne wnioski, zwłaszcza

dotyczące natury gospodarczej. Zjawiska te znajdują w opisach należyte uwzględnienie. Dzieje się to jednakże w ten sposób, iż uczeń nie dostrzega nawet, iż zapoznaje się z pierwszorzędnemi nieraz zagadnieniami światowej gospodarki. Na znaczenie krajów i pewnych krajobrazów w owej gospodarce autor szczególną zwrócił uwagę.

Zgodnie z programem, według którego ma się dać geografję całej kuli ziemskiej w dwóch godzinach tygodniowo i w jednym tylko roku, książka nie mogła mieć rozmiarów zbyt wielkich. Rozmiary książki są takie, że wypada mniej więcej po dwie stronice do przerobienia w ciągu godziny. Jest to bardzo mało. Ale też tem gruntowniej będzie można przerobić pewne, ważniejsze zwłaszcza, kraje. Możliwą również będzie rzeczą przerobienie na lekcjach szkolnych i omówienie ćwiczeń, które autor do książki wprowadził.

Pod względem metodycznym możemy podkreślić następujące zalety książki. Autor wyraża się krótko i zrozumiale. Unika wszelkich długich okresów i niejasnych wyrażeń. Uczeń nie potrzebuje tedy pomocy nauczyciela przy objaśnianiu tekstu. Książka jest oparta w całości na studjum atlasu. Atlasem tym jest Mały atlas geograficzny E. Romera. Nowe wydanie owego atlasu, dostosowane do programów najnowszych, jest w przygotowaniu. Mając atlas przed sobą, uczeń co najmniej połowę materjału naukowego przyswoić sobie może przez proste odczytywanie mapy. Do odczytywania jej zmuszają go niejako odpowiednio dobrane pytania.

Na pytania znajduje uczeń odpowiedź w zdaniach możliwie prostych. Tylko niektóre rzeczy, jako bezpośrednio wynikające z mapy, albo uczniowi już z nauki poprzedniej znane, nie zostały w treści książki podane.

Autor unika materjału cyfrowego, ograniczając go tylko do najważniejszych miast, powierzchni krajów i cyfry ludności. Dzieje się to celowo, ponieważ na elementarnym stopniu nauczania cyfra jeszcze nie wiele mówi. O wiele większe znaczenie ma natomiast to, co mu podpada bezpośrednio pod zmysły, więc ilustrowany słowem, mapą, obrazem opis.

W książeczce spotykamy się na kilku miejscach ze zdrową tendencją do naśladowania przez ucznia pewnych zalet narodów wielkich, których kraje są opisywane. Tak więc autor każe naśladować przedsiębiorczość Amerykanina, miłość ojczyzny i patrjotyzm Francuza, a nawet zmys organizacji Niemca. Sądzimy, że zwrócenie uwagi na cnoty niektórych narodów jest zjawiskiem w podręcznikach naszych w każdym razie pożytecznem.

Ćwiczenia geograficzne są dziś — w myśl haseł o szkole pracy — integralną częścią nauczania geografji. Zgodnie tedy z tą zasadą opatrzył autor każdy rozdział w kilkanaście ćwiczeń mierniczych, kreślarskich, obliczeniowych, orjentacyjnych i innych. Ćwiczenia są łatwe i przeważnie dadzą się wykonać w klasie. Są jednak obok tego ćwiczenia, przeznaczone do opracowania w domu.

Wreszcie wprowadził jeszcze autor nowość w naszych podręcznikach geografji. Mianowicie każdy rozdział kończy się krótkiem powtórzeniem treści. Przez tego rodzaju postępowanie autor zmierza do wpojenia jeszcze raz w umysł ucznia tych wiadomości, które są najważniejsze. Z tego także każdy czytelnik może poznać i zorjentować się, jakie olbrzymie usługi wychowawcze oddać może w życiu dobrze prowadzona nauka geografji w szkole.

Podręcznik niniejszy wyróżnia się krótkiem zebraniem treści, zwróceniem uwagi ucznia na rzeczy najważniejsze, doskonałą dyspozycją i walorami dydaktycznem i metodycznemi, które zawsze cechują książki tegoż autora.

Chemja

St. Pleśniewicz: **Podręcznik chemji.** Tom I. — Książka ta przeznaczona jest do użytku tych wszystkich, którzy drogą doświadczeń, a więc metodą jedynie racjonalną, pragną poznać ogólne podstawy chemji współczesnej i zdobyć niezbędne wiadomości szczegółowe z zakresu nauk chemicznych.

Autor, długoletni nauczyciel chemji w Państw. Gimn. im. St. Batorego w Warszawie, a zarazem adjunkt Politechniki Warszawskiej, pracował dłuższy czas nad swym podręcznikiem i zawarł w nim swe bogate doświadczenie nauczyciela i dydaktyka. Książka, której pierwsza część ukaże się na najbliższy rok szkolny, zaś część druga jest w przygotowaniu na rok 1931/32, obejmuje całokształt szkolnej nauki chemji w gimnazjum. Przez odpowiednie wyróżnienie rodzajem druku poszczególnych partyj teoretycznych, oraz ćwiczeń praktycznych, autor dostosował swą książkę zarówno do potrzeb ucznia gimnazjum humanistycznego jako i matematyczno-przyrodniczego.

Podręcznik jest ściśle przystosowany do obowiązujących programów gimnazjalnych. Struktura książki jest taka, iż zarówno nauczyciel lub chemik-fachowiec, jak i samouk, znajdzie w niej potrzebne wiadomości naukowe, usystematyzowane w myśl najnowszych wymagań wiedzy chemicznej, a zarazem podane w formie przystępnej i metodycznej. O dużych walorach dydaktycznych i naukowych tego podręcznika świadczą fachowe recenzje profesorów, oraz wstępna aprobata ministerjalna.

Nauka gospodarstwa domowego

Z. Czerny-Biernatowa i M. Strasburger: **Organizacja i metody pracy w szkolnictwie gospodarczem żeńskiem**. Podręcznik metodyczny dla nauczycielek szkół zawodowych żeńskich i młodzieży seminaryjnej. — Szybki rozwój szkół gospodarczych żeńskich i wprowadzenie nauki gospodarstwa do programów wielu szkół żeńskich różnych typów skłoniło do poważnego naukowego ujęcia metod nauczania tego przedmiotu i przystosowania ich do nowoczesnych wymagań pedagogicznych. Metody nauczania gospodarstwa nie mogą zostać wtyle za poważnie ujętemi metodami nauczania innych przedmiotów szkolnych. Szkoła gospodarcza, podobnie jak każda szkoła zawodowa, posiada wiele warunków po temu, by stać się szkołą nowego typu, szkołą twórczą. Trzeba tylko dokonać wyboru odpowiednich metod nauczania, trzeba metodykę poszczególnych przedmiotów prześwietlić głębokiem zrozumieniem i odczuciem zasad szkoły twórczej i zastosować te zasady do potrzeb i wymagań zawodu. Taki jest cel i założenie wymienionej książki. Obejmuje ona całokształt zagadnień, związanych z całym ustrojem szkoły gospodarczej, podaje różne możliwości rozwiązania zagadnienia i organizacji pracy, w zależności od typu szkoły, jej poziomu i środowiska.

Podaje zestawienia tematów lekcyj i przykłady opracowań poszczególnych lekcyj, ściśle skojarzonych z nauczaniem przyrodoznawstwa. Uwzględnia najnowsze postulaty teorji odżywiania i naukowej organizacji pracy. Ustala

systematykę materjału nauczania z zakresu gotowania, podaje wskazówki ze wszystkich dziedzin nauczania gospodarstwa, jak szycia, porządków, prania, pielęgnowania niemowląt, co w sumie daje pełny obraz pracy szkoły gospodarczej. Podobne ujęcie nauczania zawodu jest opracowane u nas w ten sposób po raz pierwszy.

Książka jest bogato ilustrowana rycinami zracjonalizowanych sprzętów i fragmentów lekcyj. Podaje wzory nowego ujęcia przepisów kuchennych i w wykresach graficznych uzmysławia tok metodyczny nauczania gotowania.

Do książki dołączony jest spis książek do bibljoteki nauczycielskiej dla szkoły zawodowej.

PRZEGLĄD OSTATNICH WYDAWNICTW.

A. Opuściły świeżo prasę:

a. Nowości.

Cz. Nanke: **Europa w czasie walki papiestwa z cesarstwem i wypraw krzyżowych. W. XI—XIII.** Mapka Szkolnego atlasu historycznego. Część II. Nr. 5. *Zł. 1·20.*

— **Europa w okresie wielkich soborów i reformacji. W. XV—XVI.** Mapka Szkolnego atl. historycznego. Cz. II. Nr. 8. *Zł. 1·20.*

Polski Przegląd Kartograficzny. Red. *E. Romer.* R. VIII. Zesz. 29—30. *Pren. roczna z przesyłką zł. 8·—.*

Przyroda i Technika. Red. *M. Koczwara.* R. IX. Z. 4—6. *Pren. roczna z przes. zł. 8·40.*

E. Romer: **Tatrzańska epoka lodowa.** Prace Geograficzne. T. XI. *Zł. 32·—.*

T. Seifert: **Polskie bilansoznawstwo.** *Zł. 18·—.*

J. A. Stevenson: **Metoda projektów w nauczaniu.** Bibljoteka Przekł. Dzieł Pedagogicznych. Tom VIII. *Zł. 7·20.*

S. Udziela: **Polskie hafty ludowe.** Cz. I. Krakowskie hafty białe. *Zł. 20·—.*

B. Ziemiński: **Zarys okulistyki.** Wyd. II. Opr. K. Bein. *Zł. 54·—.*

b. Wznowienia.

T. Benni: Gramatyka angielska. Wyd. IV. *Zł. 3·—.*

B. Dyakowski: **Zarys metodyki niższego kursu nauki o przyrodzie.** Wyd. IV. *Zł. 3·60.*

B. Gebert i *G. Gebertowa:* Opowiadania z dziejów powszechnych ze szczególnem uwzgl. dziejów Polski Cz. I. Wyd. VI. *Zł. 2·—.*

S. Kwiatkowski: Premier livre de grammaire. Wyd. VI. *Zł. 0·80.*

— Deuxième livre de grammaire. Wyd. VI. *Zł. 1·50.*

— Troisième livre de grammaire. Wyd. V. *Zł. 1·20.*

T. Livius: Dzieje rzymskie. Opr. J. Jędrzejowski i A. Rapaport. *Zł. 6·—.*

J. Mihułowicz: Podręcznik arytmetyki i algebry dla IV klasy gimn. Wyd. VII. *Zł. 2·80.*

— Podręcznik arytmetyki i algebry dla VII kl. gimnazjów. Wyd. IV. *Zł. 4·—.*

P. Ovidius Naso: Wiązanka wierszy. Opr. T. Sinko. Wyd. VI. *Zł. 4·80.*

J. Piątek: **Zasady przyzwoitego zachowania się młodzieży szkolnej.** Wyd. IV. *Zł. 1·20.*

W. Rybczyński: Zbiór zadań z fizyki z wynikami. *Zł. 2·40.*

Siatka stereograficzna. *Zł. 0·20.*

T. Sierzputowski: Arytmetyka. Cz. II. Wyd. IX. *Zł. 2·40.*

— Arytmetyka. Część IV. Wydanie VII. *Zł. 3·60.*

M. Tullius Cicero: Wybór mów. Opr. J. Szczepański. Cz. II. Wyd. III. *Zł. 2·40.*

— Wybór z pism filozoficznych. Opr. J. Szczepański. Wyd. III. *Zł. 3·60.*

P. Vergilius Maro: Wybór z dzieł. Opr. T. Sinko. Wyd. III. *Zł. 6·80.*

K. Wojciechowski: **Dzieje literatury polskiej.** Wyd. III. *Zł. 14·40.*

B. W druku znajdują się:

a. Nowości.

J. Ciemniewski, ks.: **Etyka katolicka.**
St. Ciesielska-Borkowska: **Język francuski.** Zarys metodyczno-dydaktyczny.
J. Cieśliński: **Lectures sur le civilisation française.** Cz. II
Z. Czerny-Biernatowa i *M. Strasburger*: **Organizacja i metody pracy w szkolnictwie gospodarczem żeńskiem.**
J. Jakóbiec i *St. Leonhard:* **Schule und Haus.** Pierwsza książka niemiecka.
T. Livius: **Najście Hannibala na Italję.** Ab urbe condita. Ks. XXI. Opr. T. Zieliński.
Szkolny atlas historyczny. Cz. II. *Cz. Nanke i W. Semkowicz:* Dzieje średniowieczne i starożytne.
B. Nawroczyński: **Zasady nauczania.** Bibljoteka Pedagogiczno - Dydaktyczna. T. IV.
O. Nikodym: **Dydaktyka matematyki czystej w zakresie gimn. wyższ.** I. Liczby naturalne. Biblj. Pedagogiczno-Dydaktyczna. T. III.
T. Sinko: **Gramatyka łacińska.** Wyd. III.
M. H. Szpyrkówna: **Cuda w Lourdes.**
A. Tarnawski: **O najważniejszych pomocach przy nauce geografji matematycznej.** I. Gnomon i jego użycie. Bibljoteka Geograficzno-Dydaktyczna. T. II.

GŁOSY PRASY

KSIĄŻKI.

Dzieła i pomoce pedagogiczne. Podręczniki metodyczne i dydaktyczne.

I. Mayzlówna: **Metodyka nauczania gramatyki języka obcego w V i VI kl. gimnazjum.**

Poważną ocenę tej pracy zamieszcza prof. dr. M. Friedländer w *Ogniwie*, r. 1929, nr. 7, i w *Ruchu Pedagogicznym*, r. 1929, nr. 7—9, tak pisząc: „Książka dotyka jednego z najaktualniejszych problemów nauczania języka obcego w szkole, nauczania gramatyki na stopniu średnim. Gramatyka ma być środkiem do uzyskania poprawności językowej. Autorka ujmuje ją więc jako gramatyką stosowaną. Dążąc do najściślejszego związania nauki gramatyki z innemi zajęciami w jedną całość, dochodzi do zaniechania naucznia języka obcego, metody szufladkowego klasyfikowania zjawisk językowych, według porządku, przestrzeganego w syktematyzujących podręcznikach szkolnych... Na podstawie wypracowań klasowych przy szczegółowo i niezwykle przeprowadzonych poprawach zadań podaje autorka uczniom zjawiska i zasady gramatyczne. Autorka stwierdza na podstawie swej szesnastoletniej praktyki szkolnej pomyślne wyniki metody ćwiczeniowo-konwersacyjnej. Zasługą wielką autorki jest ujęcie metody w znakomicie przemyślaną całość i opublikowanie jej w formie tak przystępnej i jasnej, że każdy nauczyciel ma teraz możność skorzystania ze wskazówek i doświadczeń autorki i zastosowania ich u siebie w szkole. Liczyć się należy z tem, że skorzystać potrafi tylko nauczyciel, pracujący twórczo, obznajomiony z gramatyką obcego języka tak, by w tej dziedzinie samodzielnie umiał układać lekcje, zajmujący się psychiką swej klasy tak, by umiał dobrać odpowiedni temat wypracowania i... odpowiedni sposób współpracy uczniów. Lekcje gramatyki nie mogą być wykładami gramatyki. Metoda autorki nakłada na nauczyciela ogrom pracy. **Książkę uważam za niezmiernie cenną.** Jeśli nie wszystko da się przeprowadzić odrazu, to przecież ta i owa praktyczna wskazówka ułatwi i ulepszy pracę nauczyciela, pobudzi do eksperymentowania i rozważań. A to znaczy wiele". Praktyczność książki podkreśla także J. K. w *Przeglądzie Pedagogicznym*, r. 1929, nr. 28, tak o niej mówiąc: „Zastosowanie i systematyczne przeprowadzenie metody, proponowanej przez I. Mayzlównę, przez nauczyciela, mającego niezbyt wielką liczbę uczniów i niezbyt wiele godzin pracy, mogłoby być bardzo interesujące ze względu na praktyczne wyniki".

W. Zienkowski: **Psychologja dziecięctwa.** Biblj. Przekł. Dzieł Pedagogicznych. T. IX.

Ocena prof. J. Kuchty w *Pedagogjum*, r. 1930, nr. 1, podkreśla doniosłość tego dzieła: „Autor daje systematyczny obraz psychiki dziecka do lat sześciu... Ośrodkiem psychiki dziecięcej w świetle jego wywodów jest uczuciowość, która wyraża się w grze fantazji i zabawy... Po omówieniu w dalszym ciągu rozwoju mowy dziecka ze stanowiska psychologicznego i logicznego, poświęca więcej rozdziałów dokładnej charakterystyce życia uczuciowego dziecka. Specjalnie zajmuje się przytem uczuciami specjalnemi, estetycznemi i religijnemi... Kończy autor **wspaniałą syntezą** osobowości jako całości... Autor podkreśla, że dziecko jest przytem osobowością, **mającą od początku wyraźne zadatki indywidualnego życia duchowego.** Wspaniałą syntezę osobowości dziecka kończy uwagami nad czarem i poezją dziecięctwa. **Praca należy do rodzaju bardzo poważnych** i dotkliwą lukę w naszej literaturze wypełniających wydawnictw".

NOWOŚCI WYDAWNICZE

Cz. Nanke: **Europa w czasie walki papiestwa z cesarstwem i wypraw krzyżowych.** Wiek XI—XIII. Podziałka 1:11,000.000. Mapka Szkolnego atlasu historycznego. Cz. II. Nr. 5. *Zł. 1·20.*

Mapka demonstruje żywemi, wyraźnie odcinającemi się i zharmonizowanemi barwami polityczny stan Europy w najdonioślejszym okresie średniowiecza, podkreślając w ogólnym obrazie szczególnie wyraźnie obszary, objęte sporem papiestwa z cesarstwem. Bogata treść, poprawny i przejrzysty rysunek i opis czynią z niej znakomitą pomoc tak dla nauczyciela i ucznia szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, jak i dla zawodowego historyka i słuchacza szkół wyższych.

Cz. Nanke: **Europa w okresie wielkich soborów i reformacji.** Wiek XV—XVI. Podz. 1:11,500.000. Mapka Szkolnego atlasu historycznego. Cz. II. Nr. 8. *Zł. 1·20.*

Opracowana podobnie, jak poprzednia, daje mapka ta treściwy przegląd stosunków Europy na przełomie wieków średnich i nowożytnych. Jako synteza historyczno-kartograficzna stoi na poziomie najlepszych tego rodzaju wydawnictw światowych.

J. A. Stevenson: **Metoda projektów w nauczaniu.** Z oryginału przełożyła W. Piniówna. Biblj. Przekładów Dzieł Pedagogicznych. T. VIII. 1930. 8⁰. Str. 260. *Zł. 7·20.*

Metoda projektów w nauczaniu polega na przenoszeniu na grunt szkolny zagadnień, wyłaniających się w życiu realnem, i rozwiązywaniu ich tu w podobny sposób, jak się to dzieje poza szkołą. Jest to jeden ze sposobów przerzucania mostu między szkołą a życiem, do którego dąży pedagogja amerykańska w myśl haseł, sformułowanych przez J. Dewey'a. Psychologiczne uzasadnienie wartości takiej metody w nauczaniu opiera się również na J. Dewey'u, mianowicie na jego analizie procesu myślenia. Prawdziwie samodzielne myślenie ma za punkt wyjścia świadomość zagadnienia i chęć jego rozwiązania. Szkoła winna się starać o wytwarzanie żywego poczucia potrzeby rozwiązywania pewnych zagadnień, a równocześnie wskazywać sposoby zaspokajania takiej potrzeby. Wydobywanie wiadomości, niezbędnych dla rozwiązania interesującego problemu, odbywa się z wielkiem przejęciem się, a rezultatem tego jest osiągnięcie wiedzy rzetelnej i użytecznej w życiu, oraz metody pracy samodzielnej wraz z chęcią do niej. W dziele niniejszem, poza rozważaniami teoretycznemi, znajdzie czytelnik wiele przykładów projektów, przeprowadzonych w szkołach amerykańskich, które pozwolą mu przeniknąć ducha tej reformy nauczania i przy odpowiednich warunkach wprowadzić w czyn. Że te warunki nie są zbyt trudne, świadczy o tem fakt, że metodę projektów zastosowano u nas w praktyce nawet w jednoklasowych szkołach powszechnych.

S. Udziela: **Polskie hafty ludowe.** Cz. I. Krakowskie hafty białe. Rysowała M. Polaszkówna. 1930. 4⁰. Str. 19 + 22 tablice + 14 plansz konturowych. *W kart. zł. 20·—.*

Nie mieliśmy dotychczas polskiego podręcznika do nauki haftu, a nauczycielki zmuszone były używać wzorów niemieckich lub francuskich. Zacierało to powoli ale stale naszą indywidualność narodową w hafcie artystycznym, nadając wyrobom hafciarskim

piętno obce i szkodząc pomysłowi hafciarskiemu, bo, zamiast go usamodzielnić na motywach swojskich, podniesionych do artyzmu, wyrabiało u hafciarek smak do rzeczy obcych, a wskutek tego z wyrobów tych ścierało oryginalną polską cechę. Zaradzić temu stara się niniejszy, oryginalnie opracowany i na motywach swojskich oparty wzornik do haftu. Obejmuje on motywy ludowe z okolicy Krakowa, podając wzory haftów do koszul, kaftaników, bluzek, spodnic, fartuszków, chusteczek, hafty na serwety, kapy, ręczniki i firanki, zasłony na meble, a wreszcie hafty na bieliznę kościelną. Wszystkie wzory wykonane są bardzo dokładnie i pięknie Książka odda wielkie usługi tak nauczycielkom robót ręcznych w żeńskich szkołach średnich ogólnokształcących, seminarjach nauczycielskich i szkołach zawodowych, jak i w każdym domu polskim.

KRONIKA INSTYTUCJI

Z żałobnej karty. W dniu 16. III. 1930 zmarła w Warszawie ś. p. Wanda Haberkantówna, autorka Śmietnika i szeregu innych książeczek, popularyzujących znajomość przyrody, wybitna pracowniczka na polu szkolnictwa i doświadczony pedagog. Urodzona w roku 1871 w Dąbiu w Z. Kaliskiej, uzyskała w roku 1897 dyplom doktora chemji w Uniwersytecie w Genewie i oddała się pracy nauczycielskiej, w której wytrwała ogółem długich trzydzieścisześć lat. Indywidualne jej walory dawały się poznać wszędzie, czyto w obrębie szkoły średniej, czy na różnych kursach, organizowanych przez władze szkolne, czy przy ustalaniu ministerjalnych programów, czy wreszcie, pod koniec życia, w pracy na terenie Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie. Ze ś. p. Zmarłą odeszła z grona żyjących jednostka o głębokiej wiedzy, pełna zapału i sumienności, która całą duszę i serce włożyła w służbę polskiej szkole

Spokój Jej popiołom!

Ostatnie aprobaty ministerjalne w zakresie naszych wydawnictw. W ostatnich miesiącach aprobowało Min. W. R. i O. P. następujące nasze wydawnictwa:

I. Rozp. z d. 8. X. 1929, L. II. 11445/29. do biblj. gimnazjalnych i średnich szkół technicznych:

1. *F. Burdecki.* **Budowa wszechświata.** Biblj. Iskier. T. XXV. Polecone.

II Rozp. z d. 25. XI. 1929, L. II. 22519/29, jako podręcznik dla uczniów 6 kl. gimn. i wyższych kursów semin. nauczycielskich:

1. *J. Jakóbiec* i *St. Leonhard:* **Deutschland und die Deutschen.** Cz. II. Wydanie III. Dozwolone.

III. Rozp. z d. 12. II. 1930, L. II. 15516/29, jako podręcznik dla uczn. szkół powszechnych:

1. *Ks. W. Gadowski:* **Dzieje biblijne w skróceniu.** Wyd. VIII. Dozwolone.

IV. Rozp. z d. 22. II. 1930, L. II. 30836/29, do bibljotek nauczycielskich szkół handlowych:

1. *P. Hausvater:* **Wypisy do nauki o handlu.** Polecone.

V. Rozp. z d. 22 II. 1930, L. II. 30839/29, jako podręcznik dla uczniów średnich szkół handlowych:

1. *F. Tomanek:* **Handel towarowy i pieniężny.** Wyd. IV i V. Dozwolone.

VI. Rozp. z d. 25. II. 1930, L. II. 17329/28, jako podręcznik dla uczniów szkół handlowych:

1. *Z. Olszewski:* **Stenografja polska.** Dozwolone.

VII. Rozp. z d. 25. II 1930, L. II. 1368/30, jako podręcznik dla nauczycieli rysunków w szk. powszechnych, średnich i zawodowych, oraz do bibljotek szkół wszystkich typów:

1. *St. Barabasz:* **Sztuka ludowa na Podhalu.** Cz. III. Witów. Polecone.

VIII. Rozp. z d. 21. III. 1930, L. II. 3842/30, do biblj. nauczycielskich szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich:

1. *E. Szteinbokówna:* **Współpraca domu ze szkołą.** Współpraca Domu i Szkoły w Dziele Wychowania Młodzieży. T. I. Polecone.

IX. Rozp. z d. 24. III. 1930, L. II. 27470/29, jako książkę pomocniczą dla uczniów szkół średnich ogólno-kształcących:

1. *J. Hełczyński:* **Stawianie znaków przestankowych.** Dozwolone.

X. Rozp. z d. 8. IV. 1930, L. II. 3926/29, jako podręcznik pomocniczy dla nauczycieli języka francuskiego:

1. *I. Mayzlówna:* **Metodyka nauczania gramatyki języka obcego w V i VI klasie gimnazjum.** Polecone.

XI Rozp. z d. 10. IV. 1930, L. II. 30838/29, do bibljotek szkół wszystkich typów:

1. *St. Malec:* **Harce elektronów.** Biblj. Iskier. T. XXVIII. Polecone.

XII. Rozp. z d. 10. IV. 1930, L. II. 31705/29, do bibljotek szkół wszystkich typów:

1. *E. Fournier d'Albe:* **Cuda fizyki.** Przeł. St. Zabielski. Biblj. Iskier. T. XXVII. Polecone.

XIII. Rozp. z d. 17. IV. 1930, L. II. 18991/29,

R P

MINISTER PRZEMYSŁU I HANDLU

DOWÓD NADANIA

DO

Zjednoczonych Zakł. Kartograficznych i Wydawniczych Tow. Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych Książnica-Atlas S.A.

STWIERDZAM NINIEJSZEM, ŻE NA PODSTAWIE ARTYKUŁU 3 ROZPORZĄDZENIA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ Z DN. 17 LISTOPADA 1927 ROKU O WYSTAWACH I TARGACH GOSPODARCZYCH (DZ. U.R.P. № 102/27 POZ. 884)

NADAŁEM powyższemu przedsiębiorstwu

NA WYSTAWIE Powszechnej Krajowej w Poznaniu w 1929 r.

ODZNACZENIE: medal złoty

ZA wysoki poziom całokształtu działalności wydawniczej oraz za stworzenie polskiego przemysłu kartograficznego.

WARSZAWA

DN. 30 września 1929 r.

MINISTER

Kwiatkowski

№ [illegible]

jako środek pomocniczy przy nauce geografji dla szkół średnich ogólnokształcących:

1. *E. Romer* i *M. Janiszewski :* **Mapa przemysłu.** Podziałka 1 : 850.000. Dozwolone.

XIV. Rozp. z d. 23. IV. 1930, L. II. 21579/29, jako podręcznik dla uczniów szkół średnich ogólnokształcących:

1. *St. Pawłowski:* **Geografja Polski.** Dozwolone.

XV. Rozp. z d. 23. IV. 1930, L II. 27738/29, jako podręcznik dla uczniów gimnazjum wyższego:

1. *A. Łomnicki*: **Geometrja elementarna**. Wyd. VI. Dozwolone.

XVI. Rozp. z d. 24. IV. 1930, L. II. 24297/29, jako podręcznik dla uczniów gimnazjum klasycznego i humanistycznego:

1. *Z. Samolewicz* i *L. Jus:* **Gramatyka łacińska.** Cz. I. Najważniejsze wiadomości z głosowni i morfologji. Wyd. XVII. Dozwolone.

XVII. Rozp. z d. 24. IV. 1930, L. II. 24299/29, jako podręcznik pomocniczy dla uczniów wyższego gimnazjum:

1. *St. Pawłowski:* **Wypisy geograficzne do geografji Polski.** Dozwolone.

XVIII. Rozp. z d. 24. IV. 1930, L. II. 1370/30, jako podręcznik dla uczniów gimnazjum klasycznego i humanistycznego:

1. *M. Tullius Cicero:* **De imperio Cnei Pompei.** Wstęp T. Zielińskiego. Komentarz F. Kłosowskiego. Dozwolone.

XIX. Rozp. z d. 24. IV. 1930, L. II. 1371/30, do bibljotek nauczycielskich szkół wszystkich typów:

1. *St. Niemcówna:* **Nauczanie geografji w szkołach szwedzkich.** Bibl. Geograficzno-Dydaktyczna. T. III. Polecone.

XX. Rozp. z d. 10. V. 1930, L. II. 258/30, do biblj. uczniowskich szkół wszystkich typów:

1. *M. Smolarski:* **Przygody polskich podróżników.** Biblj. Iskier. T. XXXI. Polecone.

XXI. Rozp. z d. 12. V. 1930, L. 2921/30, do bibljotek uczniów szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych:

1. **Przyroda i Technika.** Miesięcznik. Red. *M. Koczwara.* Polecone.

Rzut oka na działalność instytucji w roku administracyjnym 1929. Dzięki wysiłkom w dziedzinie technicznej i celowym zarządzeniem w dziale administracyjnym, ubiegły rok działalności zamknął się, mimo niesprzyjających zasadniczych warunków wydawniczych, czystym zyskiem w kwocie zł. 590.797·36. Świadczenia społeczne wynosiły za ten okres czasu zł 113.023·55. Wydano razem 130 książek, w ogólnej ilości 1,199.450 egzemplarzy. Z tych dzieł przypadało 94 na podręczniki szkolne, 17 na dzieła pedagogiczne, 9 na książki dla młodzieży, oraz 10 na dzieła naukowe i inne. Z wydawnictw kartograficznych wyprodukowano 6 map ściennych, 44 map podręcznych i 2 atlasy. Walne Zgromadzenie, odbyte d. 2. V. 1930, przyjęło sprawozdanie dyrekcji do wiadomości, wyrażając jej uznanie i zadowolenie za sprawną i sumienną administrację.

Konkurs na rysunek. Jak w roku ubiegłym, tak i obecnie, rozpisuje instytucja nasza konkurs dla uczniów szkół powszechnych i średnich na rysunek do jednej z książek Biblj. Iskier lub Biblj. Iskierek. Termin nadsyłania prac upływa z dniem 10. I. 1931, poczem w dniu 15. I. 1931 zostaną wypłacone nagrody za najlepsze rysunki. Ogółem przeznaczono na ten cel dwie nagrody po zł. 100·—, sześć po zł. 50·—, szesnaście po zł. 25·—, oraz pięćdziesiąt nagród w książkach. Nagrody pieniężne wynoszą łącznie zł 900·—. Zawiadomienia rozsyła się równocześnie do wszystkich szkół średnich, oraz inspektorów szkolnych. Na żądanie przesyłamy warunki konkursu bezpłatnie.

Konkurs na stypendja. Wzorem lat ubiegłych rozpisujemy konkurs na stypendja, których ilość została przez naszą instytucję zwiększona do pięćdziesięciu. W następnym roku szkolnym wypłacimy następujące stypendja po zł. 200·— każde:

1. Cztery stypendja im. ś. p. Jana Kasprowicza uczniom (uczennicom) klas wyższych szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, odznaczającym się zamiłowaniem w nauce języka polskiego.

2. Cztery stypendja im. ś. p. Konstantego Wojciechowskiego uczniom (uczennicom) klas wyższych szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, odznaczającym się zamiłowaniem w nauce języka polskiego.

3. Cztery stypendja im. ś. p. Jana Szaroty uczniom (uczennicom) klas wyższych szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem w nauce języka francuskiego.

4. Cztery stypendja im. ś. p. Stanisława Leonharda uczniom (uczennicom) klas wyższych szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem w nauce języka niemieckiego.

5. Cztery stypendja im. ś. p. Feliksa Kierskiego uczniom (uczennicom) seminarjów nauczycielskich, odznaczającym się zdolnościami i zamiłowaniem do dydaktyki przedmiotów, wykładanych w szkole powszechnej.

Okno wystawowe naszej księgarni w Warszawie, Nowy Świat 59, w dniach 13-23. IV. 1930.

6. Cztery stypendja im. ś. p. Bronisława Geberta uczniom (uczennicom) klas wyższych szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, odznaczającym się zamiłowaniem do historji.

7. Cztery stypendja uczniom (uczennicom) klas wyższych szkół średnich ogólnokształcących, odznaczających się zamiłowaniem w nauce filologji klasycznej.

8. Cztery stypendja uczniom (uczennicom) klas wyższych szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem do matematyki.

9. Cztery stypendja uczniom (uczennicom) klas wyższych szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem do nauki przyrody żywej i martwej.

10. Cztery stypendja uczniom (uczennicom) klas wyższych szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, odznaczającym się zamiłowaniem w nauce geografji.

11. Pięć stypendjów uczniom (uczennicom) szkół handlowych, odznaczającym się zdolnościami i zamiłowaniem do przedmiotów handlowych.

12. Jedno stypendjum im. Krzysztofa Arciszewskiego dla ucznia (uczennicy) Gimnazjum Polskiego w Gdańsku.

13. Jedno stypendjum im. ś. p. Karola Dawidowskiego dla ucznia (uczennicy) Szkoły Handlowej w Gdańsku.

14. Jedno stypendjum im. Henryka Sienkiewicza dla ucznia (uczennicy) Gimnazjum Polskiego w Charbinie.

15. Jedno stypendjum im. Karola Marcinkowskiego dla ucznia (uczennicy) szkół polskich w Niemczech.

16. Jedno stypendjum im. A. Mickiewicza dla ucznia (uczennicy) szkół polskich we Francji.

Stypendja powyższe wypłacone będą w dwóch równych ratach po zł. 100·— w dniach świąt państwowych, a to 11. XI. 1930 i 3. V. 1931, za pośrednictwem dyrekcji zakładu, do którego dany uczeń uczęszcza.

W tym celu uprasza się wszystkie dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i szkół handlowych, jakoteż dyrekcje szkół polskich w Charbinie, Niemczech i we Francji, aby raczyły, w porozumieniu z Radą Pedagogiczną, podać do naszej wiadomości, w nieprzekraczalnym terminie do dnia 10 października 1930 r., tylko imię i nazwisko jednego ucznia (uczennicy) niezamożnego, zasługującego na otrzymanie jednego z wymienionych stypendjów. Przyznanie stypendjów nastąpi na posiedzeniu Rady Nadzorczej drogą losowania. Dlatego obok nazwiska ucznia, zakładu, do którego uczęszcza, właściwego województwa, względnie kraju, oraz przedmiotu, w którym uczeń (uczennica) celuje, nie należy podawać żadnego uzasadnienia.

W uznanie zasług. Jak już prasa codzienna doniosła, został na **przewodni-**

czącego **Kongresu Geografów i Etnografów Słowiańskich** w Białogrodzie wybrany w dniu 4. V. 1930 **prof. E. Romer,** długoletni prezes Rady Nadzorczej naszej instytucji. Wybór ten świadczy o wysokiem poważaniu, jakiem cieszy się polski uczony zagranicą, i uznaniu dla jego zasług na polu geografji i kartografji.

Nowe odznaczenie instytucji. Dowodem nadania z dnia 30. IX. 1929, L. HL./6287/211, przyznało Ministerstwo Przemysłu i Handlu instytucji naszej **medal złoty za wysoki poziom całokształtu działalności wydawniczej, oraz za stworzenie polskiego przemysłu kartograficznego.** Odbitkę dowodu zamieszczamy w niniejszym zeszycie pisma.

Z humanitarnej działalności instytucji. W ostatnim czasie nadesłały nam pisemne podziękowania następujące instytucje: Straż Mogił Pol. Bohaterów we Lwowie — 1 klisza drukarska, Pryw. Śred. Szk. Zawod. Żeńsk. w Samborze, Pol. Biały Krzyż w Warszawie — 15 ks., Pol. Tow. Emigracyjne w Warszawie, Książnica Miejska w Toruniu — 4 ks., Zarz. Główny T. S. L. w Krakowie — 5 ks., Koło Zw. Obr. Kresów Zach. we Lwowie, Okr. Związek Strzelecki w Katowicach — 2 mapy i 77 ks., Gimn. Hum. w Grodnie, Biblj. Zakł. Nar. im. Ossolińskich we Lwowie — 28 ks. i 1 mapę, Koło Polonistów U. Stef. Batorego w Wilnie — 1 ks., Pol. Muzeum Szkolne we Lwowie — 41 ks. i 14 map, Internat P. Sem. Naucz. M. w Stanisławowie — 15 map, Biblj. Miejska w Bydgoszczy — 1 ks., Koło M. Szkolnej w Iłownicy — 5 ks., Zakł. Wychow. w Pawlikowicach, Biblj. Jagiellońska w Krakowie — 1 atlas, Koło Mat.-Fiz. Stud. U. J. K. we Lwowie za 2 książki.

Z zagranicy otrzymaliśmy podziękowanie od Royal Geographical Society w Londynie za 1 ks. i 1 mapę.

Awers.

Rewers.

Złoty medal, przyznany S. A. Książnica-Atlas T. N. S. W. przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu za wysoki poziom całokształtu działalności wydawniczej, oraz za stworzenie polskiego przemysłu kartograficznego.

Wydawnictwo i nakład Książnicy-Atlasu Tow. Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych, S. A. Redaktor: Jan Koczwara, Lwów, Czarnieckiego 12. Zakłady Graficzne Książnica-Atlas, Lwów.

Należytość pocztową opłacono ryczałtem.